

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5
Telefon interurban 115

Cena inseratov: crla
siran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četrt strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

Kaj se godi v Beogradu?

Skoro nemogoče je drugače presoditi, kaj se sedaj godi v Beogradu, kakor tako, da kar po dnevnem redu povemo, kako se je političen položaj vedno bolj zavijal.

Navidezna zmaga Davidoviča.

V sredo, dne 1. februarja, je bilo bojno glasovanje med Davidovičem in Marinkovičem. Davidovič pri večdnevem zborovanju njegovega kluba ni mogel dobiti vseh poslancev za svoje načrte. Zato je končno kar na naglo predložil resolucijo, o kateri se naj glasuje. Resolucija je zahtevala, da demokrati ministri dr. Marinkovič in tovariši morajo odstopiti. Glasovanje je izpadlo tako: 36 za resolucijo, torej za Davidoviča, 21 zoper resolucijo, torej za Marinkoviča, 1 ni glasoval, 1 pa ni bil navzoč, ki pa se je izjavil za Marinkoviča. Pripomniti pa je treba, da se je cela debata vršila le v demokrat skem klubu in ne v seji DZ, to je demokratske zajednice, v kateri so poleg Davidovičevcev tudi Spahovci. Teh je 19 in vsi ti so se že vnaprej postavili na stališče za sedanjo vlado in za Marinkoviča. Dejansko jih ima Marinkovičevo načelo 41 in Davidovičevo 36 poslancev za seboj.

Demokrati ministri odstopili.

Ker je večina demokratskega kluba sprejela sklep, da morajo demokrati ministri odstopiti, je dr. Marinkovič takoj po tej seji šel k Vukičeviću in mu izročil pismeno izjavo, da on in njegovi tovariši ministri odstopajo. Minister Spaho pa je dobil od svojih poslancev popolno zaupnico in naročilo, da ostane v vladi.

Ko se je v četrtek, dne 2. februarja, to vse zgodilo, je časopisje zagnalo veliko senzacijo, kot: vlada je padla, novo vlado bo sestavil Davidovič ali celo Radič. Drugi so zopet pisali, da edini izhod je takojšen razpust narodne skupščine in nove volitve, ki bi jih vodila vlada Vukičević-Korošec-Spaho. Da je pa postal položaj dejansko zelo težek, je lahko razumeti, če pogledamo številke raznih političnih strank in njih poslancev: Vlada bi sicer imela 156 poslancev, to je 110 radikalov, 21 naših poslancev, Spahovcev 19, Nemcev 6, nasprotniki pa Radič in Pribičević skupaj 85, zemljaradniki 9, Nastas Petrovič 1 in vsi Davidovičevi demokrati 61 (pravilno pa le 36), torej tudi 156 poslancev. Sedanja vlada bi težko delala, ona pa ravno tako.

Opozicija je že mislila, da je gospodrica položaja. Davidovič, Radič, Pribičević in Joca Jovanovič so stopili hitro skupaj, pa so karsami napravili zvezo de-

mokracije in se proglasili kot izvršilni odbor, ki je obvestil javnost, da je že vse urejeno za združitev vseh teh najbolj različnih strank in da bo ta zveza takoj nastopila enotno in — sestavila novo vlado.

Ostavka ministrov ni sprejeta.

Težko so čakali vsi, kdaj bo kralj sprejel demisijo ali ostavko ministrov dr. Marinkoviča in tovarišev. Ze v četrtek je kralj poklical k sebi dr. Marinkoviča in v petek, dne 3. t. m. pa še druge ministre. Ko se je dr. Kumanudi vračal iz dvora, so ga vprašali, če je kralj sprejel njihov odstop, pa je odgovoril, da ne in da ga tudi ne bo. Veliko pozornost je vzbudilo tudi dejstvo, da je dr. Marinkovič povabil k sebi na čajanko vse odločilnejše politike sedanje vlade. Na tem sestanku so imeli seveda političen razgovor.

Vlada ima v skupščini večino!

Vlada se ni strašila stopiti pred poslanec v narodno skupščino. Nekateri so seveda pričakovali, da bo že v petek dobila vlada nezaupnico in bo ostala v manjšini, nakar bi morala odstopiti. Zgodilo pa se je, da je vlada dobila večino glasov. V razpravi je namreč zakon za zjednačenje davkov in sicer se že posamezna poglavja obravnavajo. Prvo poglavje zakona je prišlo na glasovanje. Proti so glasovali Pribičević-Zerjavovi demokrati, pa radičevci in socijalist Petejan. Davidovičevi demokrati pa so skoro vsi glasovali za vladni predlog. Kakor v petek, tako je tudi v soboto imela vlada vselej ogromno večino v skupščini. Vlada hoče na vsak način spraviti skozi zakon za zjednačenje davkov.

Marinkovič močnejši kot Davidovič.

V soboto pa se je položaj zasukal tudi v tem oziru na boljše za sedanjo vlado, ker je Marinkovič zahteval, da se skliče DZ, to je demokratska zajednica. Izvršilni odbor te zajednice tvorijo Marinkovičevi pristaši v lepi večini. Ta odbor je imel sejo in ugotovil, da so dr. Marinkovič in Dravič poleg Spaha šli v vlado kot člani demokratske zajednice. Prvotno se je nameravalo to demokratsko zajednico razbiti, kakor pa sedaj vse kaže, sta se Marinkovič in Spaho odločila, to zvezo vzdržati naprej in če Davidoviču ni prav, gre lahko k Pribičeviću. Tudi to se je po tej seji povdarjalo, da se bo delalo v tem smislu, naj tudi Radičevci sodelujejo v vladi. Pod nobenim pogojem pa se ne more sodelovati s Pribičevićem. Marinkoviča pa so v soboto obiskali številni de-

mokratski poslanci, ki so preje glasovali za Davidovičev predlog, pa so izjavljali, da so to storili le zaradi Davidovičeve osebe, da ne bi bil preveč užaljen, da pa so sicer zoper vsako sodelovanje s Pribičevićem. Davidovič je v soboto zvečer zbolel in ni prišel več na sejo.

Kaj sedaj? — Vlada ostane?

V tem tednu bo padla končna odločitev, ki pa bo najbrže v tem oziru, da se danja vlada ostane, da se pa zgodijo nekatere osebne izpremembe. Položaj pa se bo v celoti izpremenil, ako kralj sprejme odstop dr. Marinkoviča in drugih ministrov, ker se bo potem sestavila nova vlada. Možno je, da se pritegne k sodelovanju v vladi Radič, ako ne bo zopet tako napravil kot pretekli teden. Večina politikov pa je tega mnenja, da bi sedaj nikakor ne bil čas novih volitev, ker je treba vendar že enkrat začeti delati, sprejeti davčni zakon, proračun in celo vrsto drugih zakonov.

Naša stranka v tem položaju.

Naš voditelj dr. Korošec je v tem položaju z izredno prevdarnostjo in odločnostjo stal na tem stališču, da naj se dela. Vsaki dan je imel posvetovanja s predsednikom vlade Vukičevićem in Marinkovičem. Njegove izjave o stališču naše stranke so mnogo pripomogle, da se je položaj razvijal po načrtih vlade in ne opozicije. Dr. Korošec je naši stranki v tem položaju pridobil sloves, da je še bolj kot je bila do sedaj upoštevana.

Prepričani smo, da bo dr. Korošec tudi v bodoče vodil našo stranko tako, da se bo Slovenija veselila uspehov njenega delovanja v Beogradu. Za manjverjeten slučaj, da bi pa bilo treba iti na volitve, pa dr. Korošec ve, da še bolj kot lansko leto, bo letos slovenski narod nastopil kot en mož za zmago SLS, ki edina si je upala predložiti in tudi izposlovala sprejetej zakona o izjednačenju davkov.

Kmetijske zbornice.

Nujno vprašanje.

Vprašanje o kmetijskih zbornicah postaja vedno bolj nujno. Ob vsaki priliki se čuti, da pri najštevilnejšem stanu v državi, pri kmetu nekaj manjka, da manjka velika nepolitična poklicna organizacija, ki naj zastopa interese kmetovalcev, pospešuje njih gospodarske koristi, ohranja stanovsko zavest in goji duha skupnosti.

Zamujene prilike.

Šlo je za vprašanje agrarne reforme. Organizacije, ki bi zastopala interese celokupnega kmetijstva in v važnem vpraša-

nju, agrarne reforme podala svoje mišljenje, ni bilo. — Vršile so se važne spremembe v državni kmetijsko-pospeševalni službi. Slo je za dalekosežne spremembe v sistemu in organizaciji kmetijskega šolstva. Uvedla se je za vso državo ustanova sreskih ekonomov. Slo je za trgovske pogodbe z drugimi državami, ki globoko zagsegajo v kmetijsko gospodarstvo. Izvajala se je na veliko enostranska zaščitna carinska politika v korist industrije in v veliko škodo najširših slojev. Enotne organizacije, ki bi uveljavljala zahteve kmeta, ni bilo. Pač pa so se ob navedenih in vseh drugih slučajih vpoštevala mnenja najrazličnejših »strokovnjakov«, politikov, upravnih uradnikov, organizacij, izvoznikov, uvoznikov, bank itd., le mnenje kmetijskega stanu se ni slišalo in ni vpoštevalo. Zato je razumljivo, da so se v takih pogodbah in ob spremembah carinskih tarifov dobro zaščitili interesi trgovine, industrije, obrti, bank itd., le interesi kmetijskega gospodarstva se niso vpoštevali, ker ni bilo organizacije, ki bi bila govorila v imenu stotisočev močno, odločilno, nepristransko besedo za obči interes, za interese kmetijskega stanu in s tem za interese narodnega gospodarstva. Da vzamemo le še najnovejši slučaj, ko se je sestavljal načrt uredbe za gospodarski svet, ki ga predvideva ustava. Pozvani so bili v ta svet zastopniki vseh večjih poklicnih organizacij. Ker kmetijskih zbornic kot stanovske organizacije kmeta ni bilo, naj bi se kot nadomestek poklicali zastopniki združenih zvez. In kakor v tem slučaju, tako je tudi v številnih drugih slučajih vsled pomanjkanja kmetijske stanovske organizacije bilo poklicano združenstvo, da vsaj delno izpolni to vrzel in zastopa interese kmetijstva, dasi so njegove naloge bistveno drugačne.

Kako je pri drugih poklicih?

Lahko se trdi, da je pri vseh drugih poklicih poklicna organizacija več ali manj popolno izpeljana in nismo v zadregi, koga bi vprašali za mnenje, ako gre za vprašanja, ki zadevajo en ali drug poklic. Zbornice, udruženja, stanovska društva, poklicne zadruge itd. imajo danes trgovci, obrtniki, industrijci, inženjerji, notarji, advokati, zdravniki, državni, samoupravni in privatni uradniki. Celo delavci imajo že svoje delavske zbornice, čeprav še v prvih začetkih in z razmeroma malimi sredstvi. Zato je naravno, da že ozir na vse navedene stanovske organizacije sili in naganja kmeta, da se tudi on organizira v svoji stanovski organizaciji. Ako so drugi poklici organizirani, kmet pa neorganiziran, je jasno, da bodo druge poklicne organizacije mogle marsikaj pridobiti na račun in na škodo kmeta.

Zakaj prihajajo kmetijske zbornice tako pozno?

Dasi je tudi kmetijski stan že davno in ob raznih prilikah radi zaščite stanovskih koristi, radi posebno težavnih gospodarskih razmer (konkurenca), radi povzdige gospodarstva v raznih kmetijskih panogah in radi povzdige kmetijske izobrazbe od časa do časa čutil potrebo, da bi se stanovsko organiziral, vendar zavest te potrebe nikdar ni postala tako močna in splošna, da bi premagal prirojeno konservativnost in se preko obzorja individual-

no-gospodarskih skrbi in težav povzdignil na višje stališče skupnih stanovskih potreb in interesov. So za to razni razlogi. Predvsem je na kmetih posebno v nekaterih oblastih še pred nedavnim časom vladalo neutralno gospodarstvo, ki ni poznalo trga, denarja, konkurence in odvisnosti stanov. Kmetstvo ljudstvo živi vsled svoje ga poklica raztreseno, vsak nekako v mejah svoje kmetije, dočim živijo drugi stanovci več ali manj skupaj v mestih, trgih in industrijskih krajih. Je tudi to, da je izobrazba ravno pri kmetem ljudstvu najbolj zaostala, mogoče ravno vsled slabših gmotnih razmer in raztresenosti bivališč. Naposled pa je že omenjena konservativnost bila gotovo najmočnejši razlog, da kmetje niso iz lastne inicijative pristopili k ustanovitvi stanovske organizacije. Zato bi mogli za zaključek reči, da bo tudi pri kmetem stanu sila razmer tista, ki ga bo združila. In ta sila razmer postaja danes vsled vse splošnega zapostavljanja kmetijskih koristi močnejša in močnejša.

Namen zbornic.

O namenu kmetijskih zbornic ni treba izgubljati mnogo besedi, saj je ta namen v bistvu isti, kakor pri vseh drugih poklicnih organizacijah. Namen kmetijskih zbornic je torej zastopanje stanovskih koristi, izboljševanje нравnih in gmotnih razmer kmetovalcev, gojitev duha skupnosti in stanovske zavesti.

Sicer tudi glede namena vladajo precej različna naziranja zlasti za potrebe južnejših krajev države. To pa radi tega, ker so tudi gospodarske razmere kmeta in še bolj politične razmere na jugu čisto drugačne. V razgovoru o zbornicah je n. pr. nek ugleden činovnik poljedelskega ministra izjavil, naj bi bile zbornice kmetov advokat, poslanec in občinski pisar. V vseh ozirih, v katerih je sedaj odvisen od imenovanih treh faktorjev, naj bi mu v bodoče pomagala in ga zastopala zbornica. Jasno je, da se v zdravih gospodarskih in političnih razmerah ne moremo zavzeti za take vrste kmetijske zbornice, vsaj upanje imamo, da gremo po poti gospodarske in politične konsolidacije vedno bliže normalnim razmeram in ako ustanovljamo kmetijsko poklicno organizacijo, naj bo ta preračunjena za normalne razmere, ne pa kot neki provizorij za izjemno stanje gospodarstva in politike.

Okvirni zakon.

Kako se naj uredi v naši državi vprašanje kmetijskih zbornic? Imamo namreč dve možnosti, ali da se z zakonom popolnoma točno predpiše organizacija kmetijskih zbornic, ali pa da se, kakor je bil to slučaj v bivši Avstriji, dajo samo splošne smernice za ureditev zbornic z okvirnim zakonom. Vse podrobnosti organizacije zbornic pa se prepustijo samoupravnim ureditvi, da jih predpišejo višje ali nižje samoupravne edinice. Če naj se za naše razmere odločimo za en ali drug način ureditve, potem se moramo v prvi vrsti ozirati na eno za to zelo važno dejstvo, da so gospodarske, socialne in kulturne razmere kmeta v raznih pokrajinah popolnoma različne. Zato bi bil napravljen izvirni greh in bi bila delazmožnost kmetijskih zbornic že vnaprej onemogočena, če bi se odločili za popolnoma unificirane

pokrajinske zbornice z eventualno centralno zbornico v Beogradu. Nasprotno fundamentalna različnost gospodarskih, socialnih in kulturnih razmer v različnih pokrajinah nam narekuje previdno pot širokega okvirnega zakona o zbornicah, v čegar okviru se potem te ustanove poslužijo posamezne pokrajine po svoji potrebi in po posebnih razmerah, ali pa se tudi zaenkrat ne poslužijo, kar bo gotovo slučaj za gospodarsko zaostale pokrajine na jugu.

To pot širokega okvirnega zakona je šla Avstrija, ki je l. 1902 uzakonila okvirni zakon o ustanovitvi poklicnih zadrug kmetovalcev. Seveda mora pa tudi v tem vladati svoboda, da se morejo za večje oblasti osnovati dve ali še več zbornic. Deželni zakonodajci pa je ta zakon prepustil vse podrobnosti in puščal znatno svobodo zbornicam tudi glede stvarnega, lokalnega in personalnega delokroga.

Stvarni delokrog.

Glede lokalnega delokroga so razmere pomniti, da se sme z okvirnim zakonom določiti le najširša meja za delovanje zbornicam s tem, da se jim postavi obči namen izboljševati нравne in gmotne razmere kmeta, gojiti duha skupnosti in stanovsko zavest in naposled kar je poglavito, zastopati stanovske koristi. Na drugi strani bi pa bilo neobhodno že naprej izkjučiti možnost, da bi kmetijske zbornice mesto stanovskih nalog oz. poleg stanovskih nalog izvrševale gospodarske naloge. Zato se ima že z zakonom samim izkjučiti pridobitni značaj kmetijskih zbornic in se ima prepovedati udeležba ali sodelovanje pri pridobitnih in gospodarskih podjetjih ali združenjih.

Okoliš zbornic.

Glede lokalnega delokroga so razmere z organizacijo in ureditvijo oblastne samouprave že tako daleč uspele in dozorele, da si skoro ne moremo predstavljati kmetijskih zbornic drugače, nego zbornice za posamezne oblasti. Kakor ima oblastna samouprava v gospodarskih, socialnih in kulturnih nalogah zastopati vse sloje, vse poklice v oblasti in za njih povzdigo pritegniti sposobnost in inicijativnost najboljših ljudi v dotični oblasti, tako naj bi kmetijske zbornice posebej zastopale interese kmetijstva, skrbele za njega povzdigo in napredek in pritegnile v to svrhu inicijativnost in sposobnost najboljših kmetovalcev v zborničnem okolišu.

SLS, ki je prva v naši državi stavila zahtevo po kmetijskih zbornicah, bo gledala na to, da se ta zbornica čimpreje oživotvori. Za brambo kmetijskih stanovskih pravic je to nujno!

Naši politični razgovori so spravili nasprotnike v malo zadrego. Pravijo, da se take stvari pogovarjamo, kar njim — ni prav! Seveda, oni bi radi, da bi jih mi hvalisali, pa da bi molčali k njihovem razdiralnemu delu. Veste, da so našim političnim razgovorom posvetili celo stran svojega »Kmetijskega lista«. Zato